

АГРОХІМІЧНА ПАСПОРТИЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ СТАЛОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Кошкалда І. В.,
Шелудько К. В.

У сучасних умовах євроінтеграційних процесів значний інтерес для дослідження представляє проблема формування сільськогосподарського землекористування відповідно до стратегії сталого розвитку України. Зважаючи на недосконалість функціонування нормативно-правової бази та нестабільність політичної ситуації у державі особливо актуальною стає проблема збереження раціонального використання та охорони сільськогосподарського землекористування. На нашу думку, одним із чинників забезпечення формування сталого сільськогосподарського землекористування є ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки, тобто агрохімічної паспортизації.

Метою даної роботи є проведення аналізу регулювання відносин у сфері проведення агрохімічної паспортизації при формуванні сталого сільськогосподарського землекористування.

У дослідженні використовувались загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, аналогії та порівняння, узагальнення, статистичні тощо. Методологічною основою дослідження є комплексний підхід, системно-структурний аналіз та діалектичний метод наукового пізнання.

У роботі обґрунтовано, що агрохімічна паспортизація земельної ділянки є важливим інструментом у формуванні сталого розвитку сільськогосподарського землекористування через призму взаємодії між правовим, технологічним, екологічним та економічним середовищем.

Удосконалено алгоритм проведення агрохімічної паспортизації, що дає системне представлення процесу паспортизації. Запропонований алгоритм включає структурування дев'яти етапів її проведення. На основі дослідження сучасного стану ведення агрохімічної паспортизації було узагальнено її принципи та завдання, а також визначено функціональні можливості її проведення, які можуть бути враховані при розробці Закону України «Про державну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення».

Ключові слова: агрохімічна паспортизація, сільськогосподарське землекористування, сталий розвиток.

АГРОХИМИЧЕСКАЯ ПАСПОРТИЗАЦИЯ КАК ПРЕДПОСЫЛКА ФОРМИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ

Кошкалда И. В.,
Шелудько К. В.

В современных условиях евроинтеграционных процессов значительный интерес для исследования представляет проблема формирования сельскохозяйственного землепользования в соответствии со стратегией устойчивого развития Украины. Учитывая несовершенство функционирования нормативно-правовой базы и нестабильность политической ситуации в государстве особенно актуальной становится проблема сохранения рационального использования и охраны

сельськогосподарського землепользования. По нашему мнению, одним из факторов обеспечения формирования устойчивого сельскохозяйственного землепользования является ведение агрохимического паспорта поля, земельного участка, то есть агрохимической паспортизации.

Целью данной работы является проведение анализа регулирования отношений в сфере проведения агрохимической паспортизации при формировании устойчивого сельскохозяйственного землепользования.

В исследовании использовались общенаучные и специальные методы: анализа и синтеза, аналогии и сравнения, обобщения, статистические и др. Методологической основой исследования является комплексный подход, системно-структурный анализ и диалектический метод научного познания.

В работе обосновано, что агрохимическая паспортизация земельного участка является важным инструментом в формировании устойчивого развития сельскохозяйственного землепользования через призму взаимодействия между правовым, технологическим, экологическим и экономическим средой.

Усовершенствовано алгоритм проведения агрохимической паспортизации, что дает системное представление процесса паспортизации. Предложенный алгоритм включает структурирование девяти этапов ее проведения. На основе исследования современного состояния ведения агрохимической паспортизации были обобщены ее принципы и задачи, а также определены функциональные возможности ее проведения, которые могут быть учтены при разработке Закона Украины «О государственной агрохимической паспортизации земель сельскохозяйственного назначения».

Ключевые слова: агрохимическая паспортизация, сельскохозяйственное землепользование, устойчивое развитие.

AGRO-CHEMICAL CERTIFICATION AS A PRECONDITION FOR STABLE AGRICULTURAL LANDSCAPING FORMATION

**Koshkalda I. V.,
Sheludko K. V.**

In today's conditions of European integration processes, the problem of the formation of agricultural land use in accordance with the strategy of sustainable development of Ukraine is of considerable interest to the study. In view of the imperfection of the functioning of the regulatory and legal framework and the instability of the political situation in the country, the problem of preservation of rational use and protection of agricultural land use becomes especially relevant. In our opinion, one of the factors contributing to the formation of sustainable agricultural land use is the agrochemical passport of the field, land, agrochemical certification.

The purpose of this work is to conduct an analysis of the regulation of relations in the field of agrochemical certification in the formation of sustainable agricultural land use.

The study used general scientific and special methods: analysis and synthesis, analogies and comparisons, generalizations, statistics, etc. The methodological basis of the study is an integrated approach, system-structural analysis and a dialectical method of scientific knowledge.

The work substantiates that agrochemical certification of a particular site is an important tool in the formation of sustainable development of agricultural land use through the prism of interaction between the legal, technological, ecological and economic environment.

The algorithm of agrochemical certification is improved, which gives a systematic representation of the process of certification. The proposed algorithm involves the structuring of nine stages of its implementation. Based on the research of the current state of agrochemical certification, its principles and tasks were generalized, as well as the functional possibilities of its carrying out, which can be taken into account when developing the Law of Ukraine «On state agrochemical certification of agricultural land».

Key words: agrochemical certification, agricultural land use, sustainable development.

JEL Classification: Q15, Q16

Актуальність дослідження. У сучасних умовах євроінтеграційних процесів значний інтерес для дослідження представляє проблема формування сільськогосподарського землекористування відповідно до стратегії сталого розвитку України. Зважаючи на недосконалість функціонування нормативно-правової бази та нестабільність політичної ситуації у державі особливо актуальною стає проблема збереження раціонального використання та охорони сільськогосподарського землекористування. На нашу думку, одним із чинників забезпечення формування сталого сільськогосподарського землекористування є ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки, тобто агрохімічної паспортизації. Однак, не зважаючи на наявні дослідження, на сьогоднішній день постала необхідність до комплексного підходу врегулювання процедури проведення агрохімічної паспортизації, який би включав алгоритм проведення заходів агрохімічної паспортизації земель. Необхідною умовою ефективного використання земельних ресурсів, є наявність інформації щодо їхнього якісного стану. Що зумовлює необхідність удосконалення методичних засад проведення робіт з агрохімічного обстеження земель сільськогосподарського призначення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень і публікацій, свідчить про те, що значний внесок у розробку сучасних наукових підходів до проблем врегулювання агрохімічної паспортизації, зокрема сільськогосподарського землекористування, зробили такі вчені як – С. А. Балюк [1], Д. С. Добряк [2], С. М. Рижук [3], Т. К. Оверковська [4], О. Г. Тараріко [5] та інші. Водночас питання ведення агрохімічної

паспортизації земель сільськогосподарського призначення поки що залишаються недостатньо дослідженими та потребують подальшого наукового обґрунтування.

Метою даної роботи є проведення аналізу регулювання відносин у сфері проведення агрохімічної паспортизації при формуванні сталого сільськогосподарського землекористування.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних засад формування сталого сільськогосподарського землекористування.

Виклад основного матеріалу. Згідно наказу Міністерства аграрної політики та продовольства від 11.10.2011 № 536: «Агрохімічний паспорт поля, земельної ділянки – документ, що містить дані щодо агрохімічної характеристики ґрунтів і стану їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами» [6].

Агрохімічний паспорт поля, земельної ділянки є результатом агрохімічної паспортизації всіх земель сільськогосподарського призначення, яка проводиться з метою державного контролю за зміною показників родючості, забруднення ґрунтів токсичними речовинами і радіонуклідами, раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. Об'єктом агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення є: рілля, сіножаті і пасовища, багаторічні насадження. Паспортизація орних земель повинна здійснюватися через кожні 5 років, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень – через кожні 5-10 років і є обов'язковою.

Дані агрохімічної паспортизації земель використовуються в процесі регулювання земельних відносин при: передачі у власність або наданні в користування, в тому числі оренду, земельної ділянки; зміні власника земельної ділянки або землекористувача; проведенні грошової оцінки земель; визначення розмірів плати за землю; здійсненні контролю за станом родючості ґрунтів.

Взагалі, агрохімічна паспортизація того чи іншого угіддя є важливим інструментом у формуванні сталого сільськогосподарського землекористування через призму взаємодії між правовим, технологічним, екологічним та економічним середовищем.

Взаємодія описаних чинників утворюють «робочу» систему результатом якої є еколого-соціально-економічний ефект, що виражається у вигляді підвищення якості життя, що є основою новою сталого розвитку. Наприклад, на правовій основі (вдосконалена законодавча база) впроваджують управлінські функції (планування, організації, контролю). Коли сформована база даних про кількісний, якісний та правовий стан кожної земельної ділянки, то це спрощує планування технологічних заходів (коригування агротехнологій при обробітці землі, внесенні добрив та агрохімікатів; планування сівозмін; застосування ГІС технологій та інші), а також ініціює розвиток екологічної мережі (відтворення родючості ґрунтів, забезпечення еколого-безпечними продуктами харчування (рис. 1).

Дослідивши функціональні можливості агрохімічної паспортизації сільськогосподарських угідь, ми сформували основні принципи, які б, у свою чергу, сприяли формуванню сталого сільськогосподарського землекористування. А саме:

- забезпечення контролю за раціональним використанням та охороною земель;
- встановлення відповідного виду відповідальності (адміністративна, дисциплінарна, матеріальна, фінансова, кримінальна) в залежності від правопорушення;
- проведення державного обліку та моніторингу показників стану ґрунтової родючості сільськогосподарських земель;
- пріоритет вимог ґрунтоохоронних технологій при використанні земель сільськогосподарського призначення над економічними інтересами їх власників і користувачів, у тому числі орендарів;
- проведення державного фінансування ґрунтозахисних заходів лише на підставі даних агрохімічної паспортизації земель;
- публічність використання коштів державного та місцевих бюджетів для економічного стимулювання заходів щодо охорони та використання земель і підвищення родючості ґрунтів.

Звертає на себе увагу той факт, що на законодавчому рівні проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення визнається обов'язковою вимогою. Відтак агрохімічний паспорт є обов'язковим документом для всіх сільськогосподарських землевласників та землекористувачів. Проте чинне законодавство не встановлює заходів примусового впливу за невиконання зазначених вимог. Таким чином, така законодавча невідповідність робить вимогу обов'язкового ведення агрохімічного паспорта досить умовною. На сьогодні не сформовано досконалого механізму для здійснення контролюючих функцій відповідними службами, в частині обов'язковості складання та ведення агрохімічного паспорта, через відсутність чітко визначених критеріїв. У зв'язку з цим вважаємо необхідним подальше удосконалення законодавства України щодо проведення агрохімічної паспортизації, а саме – в частині встановлення юридичної відповідальності за невиконання вимог у сфері проведення агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення.

Таким чином, агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення слід розглядати як один із напрямків здійснення державного контролю за дотриманням законодавства у сфері охорони якісного стану земель сільськогосподарського призначення та відповідності діяльності сільськогосподарських землекористувачів принципам раціонального та екологічно безпечного використання земель.

Необхідність врегулювання процедури проведення агрохімічної паспортизації зумовлює прийняття відповідного Закону України «Про державну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського

призначення», який би закладав основи проведення заходів агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення та забезпечував охорону і раціональне використання земель.

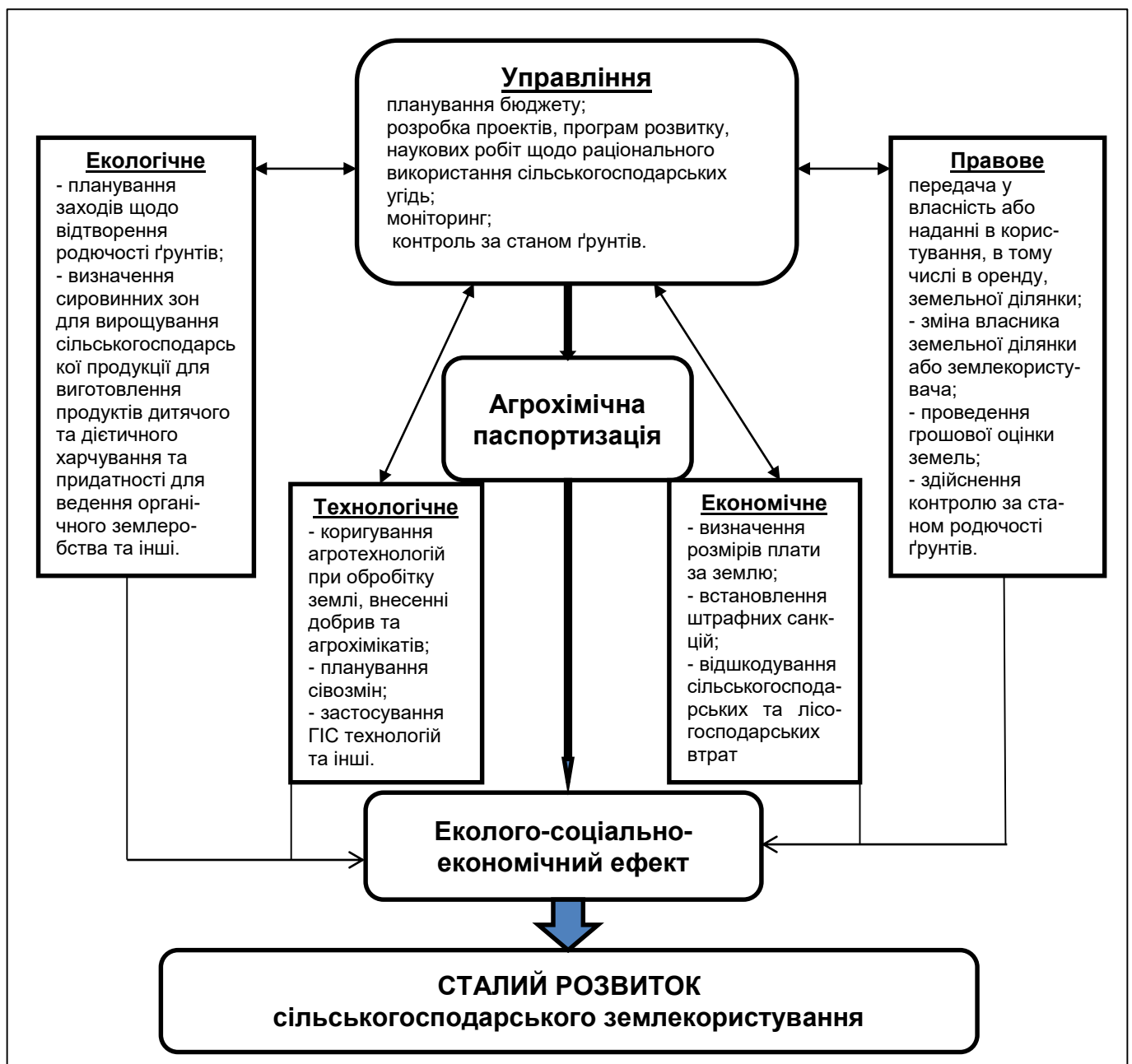

Рисунок 1. Структура впливу агрохімічної паспортизації на формування сталого сільськогосподарського землекористування

*Джерело: сформовано авторами

Згідно з вищезазначеним варто проаналізувати стан агрохімічної паспортизації сільськогосподарських підприємств Харківської області за 2011-2015 рр. (X тур) на основі даних Харківської філії державної установи «Інститут охорони ґрунтів України», а також запроєктувати об'єм (площу) та бюджет даного виду робіт на XI тур 2016-2020 рр.

За даними таблиці можна зробити висновок, що за звітній X тур агрохімічної паспортизації обстежено 1178,8 тис.га, а це менше половини від загальної площі зареєстрованих (згідно Держкомстату у Харківській області) сільськогосподарських підприємств Харківської області. Якщо більше половини сільськогосподарських угідь області не обстежені і не мають агрохімічного паспорта, то інформація про їх якісний стан відсутня. А це в свою чергу є перешкодою до проведення заходів по боротьбі з деградаційними процесами, відтворення ґрунтової родючості, коригування агротехнологій та інші. На наступний XI тур (2016-2020 рр.) ми запроєктували агрохімічне обстеження на всі площі сільськогосподарських угідь зареєстрованих господарств (відповідно Держкомстату у Харківській області), які будуть виконуватись виключно за рахунок держбюджету (табл. 1).

Отже, цілком зрозумілою є обов'язковість проведення такого заходу охорони якісного стану земель сільськогосподарського призначення як агрохімічна паспортизація та її значення для забезпечення виробництва високоякісних та екологічно безпечних продуктів харчування та сировини для переробної промисловості.

Таблиця 1. Виконання завдань з агрохімічної паспортизації за X та на проектний XI тур Харківської області

Район	Виконання завдань з агрохімічної паспортизації за X тур (2011-2015 рр.)					Прогноз агрохімічної паспортизації на проектний XI тур (2016-2020 рр.)			
	господарств всього	обстежена площа, тис.га	Розроблено паспортів, шт.	за рахунок держбюджету		всього	обстежена площа, тис. га	за рахунок держбюджету	
				тис. грн	%			тис. грн.	%
Балаклійський	17	53	1266	321,6	100,0	30	144,4	10321,71	100,0
Барвінківський	15	49,3	788	306,1	81,5	13	120,2	8591,90	100,0
Близнюківський	23	48,6	798	307,7	81,0	20	125,5	8970,74	100,0
Богодухівський	34	53	793	301,5	81,4	19	88,8	6347,42	100,0
Борівський	14	23,4	324	137,5	82,0	21	67,3	4810,60	100,0
Валківський	22	40,2	677	258,4	81,4	16	82,7	5911,40	100,0
Великобурлуцький	4	15,2	247	76,0	100,0	17	104,8	7491,10	100,0
Вовчанський	37	79,9	1086	482,8	81,4	28	138,4	9878,99	100,0
Дергачівський	15	41,7	1274	267,5	100,0	18	87,6	6261,65	100,0
Дворічанський	16	26,3	897	174,2	100,0	17	59,3	4238,76	100,0
Зачепилівський	9	51,7	680	256,2	100,0	15	69,4	4960,71	100,0
Зміївський	12	45,4	729	408,8	96,8	13	74,5	5325,26	100,0
Золочівський	13	46,8	1424	264,2	100,0	19	79,1	5654,07	100,0
Ізюмський	18	49	1616	231,3	100,0	23	98,0	7005,04	100,0
Кегичівський	14	38,1	864	225,6	100,0	17	69,7	4982,16	100,0
Коломацький	12	8,8	300	44,6	100,0	7	25,1	1794,15	100,0
Красноградський	12	28,6	816	161,3	100,0	13	79,5	5682,66	100,0
Краснокутський	9	38,2	554	192,8	97,7	25	75,1	5368,15	100,0
Куп'янський	25	47,5	1408	263,3	100,0	27	97,3	6955,00	100,0
Лозівський	3	16,4	378	74,1	100,0	35	120,1	8584,75	100,0
Нововодолазький	19	81,7	1400	399,4	100,0	20	92,6	6619,05	100,0
Первомайський	17	43,3	1146	248,5	100,0	24	103,2	7376,74	100,0
Печенізький	5	10,2	266	47,9	100,0	9	30,1	2151,55	100,0
Сахновщинський	18	122,6	1240	296,2	100,0	15	105,2	7519,70	100,0
Харківський	15	44,3	382	286,6	100,0	28	100,0	7148,00	100,0
Чугуївський	11	31,2	568	294,8	100,0	29	81,9	5854,21	100,0
Шевченківський	24	44,4	1336	244,7	100,0	24	85,6	6111,54	100,0
Усього по області	435	1178,8	23265	6582,6	97,0	542	2479,4	171917,01	100,0

Крім цього, наявність агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки є обов'язковою при передачі земельних ділянок у власність, користування, наданні дозволу на зняття та перенесення родючого шару ґрунту земельної ділянки, консервації та рекультивації земель тощо.

Враховуючи вище розглянуті пропозиції ми сформуваємо основні завдання агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення, які можуть бути враховані до нормативно - правової бази, а саме:

- здійснення моніторингу ґрунтів та державного контролю за якісним станом ґрунтів сільськогосподарських угідь, як пріоритетних у складі земель сільськогосподарського призначення;
- забезпечення власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення агрохімічними паспортами державного зразка, до яких вносяться дані щодо агрохімічної характеристики ґрунтів і стану їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами;
- визначення, шляхом наукових досліджень, показників якісного стану ґрунту та ресурсної родючості, які використовуються при сертифікації земель (ґрунтів) сільськогосподарських угідь, врегулюванні земельних відносин, бонітуванні ґрунтів;
- визначення умов для раціонального використання органічних, мінеральних та бактеріальних добрив, хімічних меліорантів та інших агрохімікатів, які забезпечують підвищення родючості ґрунтів, запобігання забрудненню довкілля;
- підготовка висновків щодо зміни показників родючості ґрунтів та екологічного стану земель для здійснення економічного стимулювання заходів щодо охорони та використання земель і підвищення родючості ґрунтів.

Отже, ми вважаємо, що в удосконалена методика агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення повинна включати такі основні етапи:

Етап 1: Аналіз матеріалів минулих турів ґрунтового и агрохімічного обстеження, виготовлення планово-картографічної основи землекористування господарств, складання схеми земельних ділянок, що паспортизуються, нанесення сітки елементарних ділянок;

Етап 2: Систематичні агрохімічні та технологічні обстеження (польові роботи), які передбачають відбір зразків ґрунту на землях сільськогосподарського призначення;

Етап 3: Аналітичні роботи з визначення у відібраних зразках ґрунту показників їх родючості, вмісту важких металів, залишків пестицидів та радіонуклідів;

Етап 4: Виготовлення агрохімічних паспортів державного зразка, в яких фіксуються дані щодо агрохімічної характеристики ґрунтів і стану їх забруднення токсичними речовинами та радіонуклідами;

Етап 5: Виготовлення картограм;

Етап 6: Складання проектів і розроблення рекомендацій щодо ефективного використання агрохімікатів;

Етап 7: Розроблення протирадіаційних заходів для радіоактивно забруднених районів;

Етап 8: Внесення даних для формування національного та регіональних інформаційних банків даних про стан ґрунтової родючості сільськогосподарських земель;

Етап 9: Створення інформаційно-аналітичної системи для розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття рішень про відвернення та ліквідацію наслідків негативних процесів, планування ґрунтозахисних та інших заходів у сфері охорони родючості ґрунтів, а також коригування вже існуючих картографічних та аналітичних даних.

Висновки. Удосконалено алгоритм проведення агрохімічної паспортизації, що дає системне представлення процесу паспортизації. Запропонований алгоритм включає структурування дев'яти етапів її проведення. На основі дослідження сучасного стану ведення агрохімічної паспортизації було узагальнено її принципи та завдання, а також визначено функціональні можливості її проведення, які можуть бути враховані при розробці Закону України «Про державну агрохімічну паспортизацію земель сільськогосподарського призначення».

Список використаних джерел

1. *Адаптація агротехнологій до змін клімату: ґрунтово-агрохімічні аспекти: колективна монографія* / С. А. Балюк, В. В. Медведєв, Б. С. Носко. Харків : ННЦ «ІГА ім. О.Н. Соколовського», 2018.
2. Добряк Д.С. *Науково-методичні погляди до інтенсифікації використання земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств* // Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. №1. Харків, 2016. С.64-69.
3. *Методика агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення* / За ред. С. М. Рижук, М. В. Лісового, Д. М. Бенцаровського. Київ, 2003. 64 с.
4. Оверковська Т. К. *Правові питання агрохімічної паспортизації земель сільськогосподарського призначення* // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. №1 (56). Том 3. Вінниця : 2012. С.93-97.
5. *Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель: методичний матеріал* / Укр. акад. аграр. наук. Ін-т агроекології та біотехнології. Нац. наук. центр «ІГА ім. О.Н.Соколовського». Держ. технол. центр охорони родючості ґрунтів «Центрдержродючість»; Упоряд. : О. Г. Тараріко, М. В. Козлов, Н. В. Палапа. Київ : Фітосоціоцентр, 2002. 295 с.
6. *Мінагрополітики України. Наказ 11.10.2011 N 536 «Про затвердження Порядку ведення агрохімічного паспорта поля, земельної ділянки»*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-11>.

References

1. Baliuk, S. A., Medvediev, V. V. & Nosko, B. S. (2018). *Adaptatsiia ahrotekhnolohii do zmin klimatu: gruntovo-ahrokhimichni aspekty: kolektyvna monohrafiia* [Adaptation of agrotechnologies to climate change: soil-agrochemical aspects: collective monograph] Kharkiv: NNTs «IHA im. O.N. Sokolovskoho». [in Ukr.].
2. Dobriak, D. S. (2016). *Naukovo-metodychni pohliady do intensyfikatsii vykorystannia zemelnykh resursiv silskohospodarskykh pidpriemstv* [Scientific and methodological views on the intensification of the use of land resources of agricultural enterprises] Visnyk KhNAU - Visnyk KhNUU. Serii: Ekonomichni nauky. [Series: Economic Sciences], 1, 64-69. [in Ukr.].
3. *Metodyka ahrokhimichnoi pasportyzatsii zemel silskohospodarskoho pryznachennia* [Methods of agrochemical certification of agricultural land]. Za red. S. M. Ryzhuka, M. V. Lisovoho, D. M. Bentsarovskoho. Kyiv, 2003. 64 s. [in Ukr.].
4. Overkovska, T. K. (2012). *Pravovi pytannia ahrokhimichnoi pasportyzatsii zemel silskohospodarskoho pryznachennia* [Legal issues of agrochemical passporting of agricultural land] Zbirnyk naukovykh prats VNAU - Collection of scientific works of VNAU. Serii: Ekonomichni nauky [Series: Economic Sciences], 1 (56). Volume 3. 93-97. [in Ukr.].
5. *Ahroekolohichniy monitorynh ta pasportyzatsiia silskohospodarskykh zemel: metodychnyi material* [Agroecological monitoring and certification of agricultural land: methodical material] Ukr. akad. ahrar. nauk. In-t ahroekolohii ta biotekhnolohii. Nats. nauk. tsentr «IHA im. O.N.Sokolovskoho». Derzh. tekhnol. tsentr okhorony rodiuchosti hruntiv «Tsentrderzhrodiuchist»; Uporiad. : O. H. Tarariko, M. V. Kozlov, N. V. Palapa. Kyiv : Fitosotsiotsentr, 2002. 295 p. [in Ukr.].
6. *Minahropolityky Ukrainy. Nakaz 11.10.2011 N 536 «Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia ahrokhimichnogo pasporta polia, zemelnoi dilianky»* [Ministry of Agrarian Policy of Ukraine. Order of 11.10.2011 N

536 «On approval of the procedure for conducting agrochemical passport of the field, land»]. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-11>. [in Ukr.].

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Кошкалда Ірина Віталіївна, доктор економічних наук, професор кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
e-mail: irinavit1506@gmail.com

Шелудько Катерина Валеріївна, асистент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
e-mail: sheludkok@meta.ua

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Кошкалда Ирина Витальевна, доктор экономических наук, профессор кафедры управления земельными ресурсами и кадастра, Харьковский национальный аграрный университет им. В.В. Докучаева
e-mail: irinavit1506@gmail.com

Шелудько Екатерина Валерьевна, ассистент кафедры управления земельными ресурсами и кадастра, Харьковский национальный аграрный университет им. В.В. Докучаева
e-mail: sheludkok@meta.ua

DATA ABOUT THE AUTHORS

Koshkalda Iryna, doctor of science (economics), professor, Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaev
e-mail: irinavit1506@gmail.com

Sheludko Katerina, assistant, Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchaev
e-mail: sheludkok@meta.ua

УДК 339.13:658.8

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-39-13-22>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Крюкова І. О.,
Стоянова-Коваль С. С.

Предмет, мета роботи. У статті здійснено дослідження теоретичних та практичних аспектів стратегічного управління молокопереробними підприємствами. Здійснена оцінка сучасного стану розвитку підприємств молокопереробної галузі. Проведено порівняння методичних засад оперативного і стратегічного менеджменту бізнес-суб'єктів галузі. Обґрунтовано складові процесу стратегічного управління молокопереробних компаній.

Метод або методологія проведення роботи. При здійсненні наукових досліджень було використано сукупність наступних методів і прийомів наукового пізнання: абстрактно-логічний (при формуванні логіко-структурної схеми процесу стратегічного управління), монографічний та економіко-статистичний (при оцінці сучасного стану розвитку молокопереробної галузі), методи аналізу і синтезу (при формалізації та оцінці дії факторів на процес стратегічного управління), метод наукового порівняння.

Результат роботи. За результатами дослідження встановлено, що в умовах загострення конкуренції та посилення ризиків економічного середовища процес менеджменту підприємств молокопереробної галузі має орієнтуватись на стратегічну перспективу. Систематизація наукових підходів до стратегічного управління дозволила визначити, що його слід трактувати у тісному зв'язку із потенціалом компанії, факторами зовнішнього і внутрішнього середовища, сукупністю функціональних цілей бізнес-суб'єкта. Аналіз сучасного стану розвитку молокопереробної галузі України показав наявність значного потенціалу виробництва поряд із існуючим дисбалансом внутрішніх тенденцій функціонування галузі. Разом з тим, досягнення значних успіхів на ринку молокопродуктів сьогодні виявляється неможливим без імплементації засад стратегічного управління у діяльність молокопереробних компаній. За дослідженнями системних переваг стратегічно орієнтованих бізнес-структур обґрунтовано етапність та основні складові процесу стратегічного управління сучасних молокопереробних підприємств.

Галузь застосування результатів. Отримані результати можуть бути використані при обґрунтуванні та реалізації стратегічних засад управління підприємств молокопереробної сфери АПВ.

Висновки. Наявні методичні підходи до сутності стратегічного управління сьогодні демонструють відсутність єдиної концепції до обґрунтування процесу стратегічного управління бізнес-суб'єктами. Разом з тим, систематизація наукових поглядів дозволяє виділити ключові аспекти такої концепції, на засадах яких має ґрунтуватись стратегічне управління: оригінальність та диверсифікація пропозиції